

Pfv.II.20.786/2010/5.

A Magyar Köztársaság Legfelsőbb Bírósága a felperesnek az alperes ellen házasság felbontása és egyébek iránt a Fonyódi Városi Bíróság előtt 9.P.20.214/2007. szám alatt megindított és a Somogy Megyei Bíróság 1.Pf.21.839/2009/5. számú ítéletével befejezett perében az említett számú jogerős ítélet ellen a felperes által 44. sorszám alatt előterjesztett felülvizsgálati kérelem folytán az alulírott napon - tárgyaláson kívül - meghozta a következő

### **í t é l e t e t :**

A Legfelsőbb Bíróság a jogerős ítéletet hatályában fenntartja.

Kötelezi az alperest, hogy 15 nap alatt fizessen meg a felperesnek 50.000 (ötvenezer) forint - ÁFÁ-t is magában foglaló - felülvizsgálati eljárási költséget.

A le nem rótt 587.400 (ötszáznyolcvanhétezer-négyszáz) forint felülvizsgálati eljárási illeték az állam terhén marad.

### **I n d o k o l á s**

A peres felek volt házastársak. Életközösségük 2007. március 1-jén szűnt meg. Házasságukat az elsőfokú bíróság 2009. február 6-án jogerőre emelkedett részítéletével felbontotta, miután előzőleg a felek a 2002-ben született gyermekük elhelyezésének, tartásának és az apa-gyermek közötti kapcsolattartásnak a kérdésében a bíróság által jóváhagyott egyezséget kötöttek.

A házasság felbontása iránti perben előterjesztett alperesi viszontkereset eredményeként határozott az első- és a másodfokú bíróság a házassági vagyoni igények rendezéséről, amely körben a házastársi közös vagyonhoz tartozó ingóságokat természetben osztotta meg, az alperest két tétel felperesi különvagyoni ingóság kiadására kötelezte, a V. B. típusú személygépkocsira, egy fehér szekrénysorra és a „Matrac” elnevezésű 1.000.000 forintos betéti állományra a felperes különvagyont állapította meg, őt 4.500 forint 15 nap alatti értékkiegyenlítés megfizetésére kötelezte.

Egyebekben azonban az alperes viszontkeresetét, amely a felperes 9.790.333 forint marasztalására irányult és közte a B., E. utca 88. szám alatti, a felperes nevén bejegyzett házas ingatlan 1/3 tulajdoni hányada tekintetében az alperes tulajdonjogának a megállapítására és az alperesi hányad 8.000.000 forint megváltási áron történő felperesi magáhozváltására, elutasította és az alperest a kérdéses ingatlan 30 nap alatti elhagyására kötelezte.

Az elutasító rendelkezését az ingatlan vonatkozásában az elsőfokú

bíróság arra alapozta, hogy 2001. május 25-én a felek a lakóingatlanok a felperesi különvagyonba tartozását érvényes házassági vagyoni szerződésben rögzítették. Bár 2001. és 2002. években, az életközösség fennállása alatt a lakóépületet átépítették és a tetőtér beépítése is megtörtént, ám több évvel ezen építkezés befejezése után, 2006. december 10. napján házassági vagyoni kiegészítő megállapodást kötöttek, melynek 2.1. pontjában a felek ismételtén azt rögzítették, hogy a B. hrsz. alatt felvett (E. 88. szám alatti) lakóház, udvar megnevezésű 450 m<sup>2</sup> alapterületű ingatlan a felperes kizárólagos tulajdonát képezi. Ezen kiegészítő házassági vagyoni szerződés - amely csak a kiegészítő szerződés megkötésekorin ingatlan állapotra vonatkozhatott, hiszen az alperes a szerződést az átépítés és beépítés ismeretében írta alá és ez az értelmezés megegyezik a felek között folyamatban volt birtokháborítási perbeli bírósági értelmezéssel is - érvényes, hiszen megfelelő határidőben azt az alperes nem támadta meg, érvénytelenségére nem hivatkozott. Ezért a vonatkozó alperesi házassági vagyoni igény alaptalan. Az ingatlan tulajdonjoga érvényes házassági vagyoni szerződéssel rendezett, az a bíróság döntési jogkörébe így nem tartozhat. A szerződés 2.3. pontjában foglaltaknak megfelelően az elsőfokú bíróság az ingatlan kizárólagos használatára a tulajdonos felperest jogosította fel.

A házassági vagyoni szerződéssel történt tulajdoni és használati jog rendezésre figyelemmel az átépítéssel és a beépítéssel kapcsolatos alperesi bizonyítási indítványnak az elsőfokú bíróság nem adott helyt. A felperesi különvagyonként megállapított ingókételekre - így egyebek mellett a V. B. gépkocsira - az elsőfokú bíróság a közös vagyoni védelmet megdöntő bizonyítás eredményességét részletesen megindokolta.

Az elsőfokú bíróság ítélete ellen - annak hatályon kívül helyezését indítványozva - az alperes fellebbezett. A kiegészítő házassági vagyoni szerződés semmisség miatti érvénytelenségével, az átépítés és beépítés közös vagyonból való fedezésével és az ennek bizonyítására irányuló alperesi indítvány foganatosításának a hiányával, továbbá a V. B. személygépkocsi tekintetében az elsőfokú bíróság tényállásnak téves voltával, megalapozatlanságával érvelt. Kiemelte, hogy a Ptk. 234. § (1) bekezdése helyes értelmezéséből következően az elsőfokú bíróságnak a kiegészítő házassági vagyoni szerződés érvénytelenségét hivatalból kellett volna észlelnie.

A másodfokú bíróság ítéletében az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyta és az alperest a felperes javára 200.000 forint fellebbezési perkölttségben marasztalta. A le nem rótt 587.400 forint fellebbezési illeték külön felhívásra történő megfizetésére az alperest kötelezte. Ítéletének az indokolása szerint az alperes

a viszontkeresetében nem jelölt meg olyan okot, amely a semmisség megállapítását megalapozná. A felek kiegészítő házassági vagyoni szerződése a Csjt. 27. § (3) bekezdésében foglalt törvényi kívánságnak ugyanis megfelel. Az érvényes szerződésben foglaltak szerint a perbeli lakóingatlan felperesi különvagyonba tartozását a szerződés megkötésekor már évek óta meglévő átépített és beépített állapotában határozta meg, így az átépítéssel és a beépítéssel létrejött értéknövekmény külön vagy közös vagyonba tartozására indítványozott bizonyítás – amit az elsőfokú bíróság mellőzött – felesleges lett volna. A V. B. személygépkocsi vonatkozásában pedig az elsőfokú bíróság a tényállását a bizonyítékok – többek között a meghallgatott tanúk vallomása – okszerű, logikai hibától és ellentmondástól, iratellenességtől mentes összevetett mérlegelésével állapította meg. Az elsőfokú indokolásból az „előzményi” gépjárművek beszerzésével kapcsolatos költségek finanszírozása megállapítható. Az alperes ezért arra alaptalanul hivatkozik, hogy az elsőfokú bíróság ítélete nem szolgál magyarázattal a gépkocsik vételárai kifizetésével kapcsolatos alperesi felvetésekre. A másodfokú bíróság álláspontja szerint az elsőfokú bíróság eljárása és ítélete sem az anyagi jogi, sem az eljárásjogi szabályokat nem sértette.

A jogerős ítélet ellen az alperes terjesztett elő felülvizsgálati kérelmet. A jogerős ítéletnek az elsőfokú bíróság ítéletére is kiterjedő hatályon kívül helyezését, valamint az elsőfokú bíróság új eljárásra és új határozat meghozatalára utasítását kérte.

Eljárási szabálysértésként az elsőfokú bíróság hiányos összetételét, a megállapított tényállás és a foganatosított bizonyítás hiányosságait, valamint a bizonyítékok téves mérlegelését (Pp. 206. §, Pp. 163. § (3) bekezdése), továbbá az indokolás elégtelen voltát (Pp. 221. § (1) bekezdése) jelölte meg. Anyagi jogszabálysértésként a Ptk. 234. § (1) bekezdése alkalmazásának az elmaradására hivatkozott, valamint a Ptk. 217. § (3) bekezdését, 210. § (4) bekezdését, 200. § (2) bekezdését és a Csjt. 31. § (5) bekezdését jelölte meg.

Részletes indokai között a felperes sérelmezte, hogy az elsőfokú bíróság a házassági vagyoni igények tárgyában – szerinte a kötelék felbontásával kapcsolatos részítéletétől eltérve – nem három tagú tanácsban határozott. A fellebbezésében foglaltakhoz hasonlóan kifogásolta, hogy az alperes, a jelen perben és a birtokháborítási eljárásban tett, személyes nyilatkozatainak ellenére a bíróságok a kiegészítő házassági vagyoni megállapodás semmisségét hivatalból nem észlelték. Az alperes a kiegészítő vagyoni szerződésben az együttélés alatt az ingatlanon létrejött értéknövekmény tekintetében ugyanis a felperes különvagyonát soha nem ismerte el és ilyen kitételt a kiegészítő vagyoni szerződés sem tartalmaz. Ebben a vonatkozásban kiemelte, hogy az okiratot az

alperes nem a szerződést ellenjegyző ügyvéd előtt és az ügyvéd kellő tájékoztatásának a hiányában, utólag írta alá. A szerződés megszerkesztésére és ellenjegyzésére az azt elvégző ügyvéd számára egyedül a felperes adott megbízást. A bizonyítást hiányosnak tartva az általa indítványozott, de nem foganatosított (további) bizonyítás tekintetében, valamint a személygépkocsi felperesi különvagyonhoz tartozásának a megállapítását illetően az eljáró bíróságok, és különösen az elsőfokú bíróság, indokolási kötelezettségének a teljesítését is hiányolta. Nézete szerint a kiegészítő vagyoni jogi megállapodásból a perbeli ingatlan felperesi különvagyonkénti megállapítására vonatkozó időbeli hatálya egyértelműen nem tűnik ki és az alperesnek az együttélés alatti építkezést illetően ilyen szándéka nem is volt. A szerződés aláírására az alperest a felperes azzal a megtévesztéssel vette rá, hogy cserében az életközösségük helyreállítására hajlandó. Az alperes azzal is érvelt, hogy a kiegészítő házassági vagyoni jogi szerződésnek az eljáró bíróságok általi értelmezése mind a jóerkölcsbe (Ptk. 200. § (2) bekezdése), mind a Csjt. 31. § (5) bekezdésébe ütközik.

A felperes ellenkérelme a jogerős ítélet hatályában fenntartására irányult.

A felülvizsgálati kérelem az alábbiak szerint alaptalan.

I. A Pp. 11. § (1) bekezdésében foglaltaknak megfelelően - a (2) bekezdés szerinti törvényi kivétel hiányában - az elsőfokú bíróság mind a kötelék, mind a házassági vagyoni jogi igények elbírálásakor egyesbíróként járt el. Az az alperesi hivatkozás, hogy a házasság felbontására vonatkozó részítéletét az elsőfokú bíróság három tagú tanácsban hozta volna meg, tehát iratellenes. Az a jogi álláspont pedig, hogy a vagyoni jogi pert, mint a bontóperrel együtt indult házassági vagyoni jogi pert, három tagú tanácsban kellett volna elbírálni, téves. A Polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvénynek az 1997. évi LXXII. törvénnyel történt módosítása óta az 1999. január 1-jétől indult házassági és házassági perrel együtt indított házassági vagyoni jogi perekben az elsőfokú bíróság egyesbíróként, népi ülnökök közreműködése nélkül jár el.

II. A kiegészítő házassági vagyoni jogi szerződés érvénytelenségével kapcsolatos alperesi érvelés is téves, amellet, hogy az alperes az abszolút és a relatív érvénytelenség ismérveit és joghatásait - helytelenül - nem különbözteti meg.

Az érvénytelenségnek két formája ismeretes: a semmisség, amely abszolút érvénytelenséget eredményez és a megtámadhatóság, amely relatív érvénytelenség oka. Az egyik fontos különbség a kettő között, hogy a semmisség megállapításához külön eljárásra nincs szükség (az érvénytelenségre bárki hivatkozhat), míg a

megtámadhatóság esetén a szerződés érvénytelenné nyilvánításához a meghatározott személyek, mint a megtámadásra jogosultak által indított „külön” eljárásra van szükség. A különbségek egy másik, a gyakorlatban jelentős következménye, hogy eltérően alakul a jogérvényesítési határidő. A semmisségre (bizonyos korlátok között) időhatár nélkül lehet hivatkozni, míg a megtámadható szerződések esetén a megtámadásra jogosultak e jogukat csak a törvényben meghatározott (Ptk. 236. §-a) határidőben gyakorolhatják. Ennek elmaradása esetén a szerződés érvényessége többé nem vitatható, annak minden joghatása beáll.

Az alperes által hivatkozottak közül a törvényben előírt alakiság megsértése (Ptk. 217. § (1) bekezdése), mint alaki hiba, továbbá a kiegészítő házassági vagyoni szerződés törvényellenes vagy jóerkölcsbe ütköző tartalma (Ptk. 200. § (2) bekezdése), mint tartalmi hiba azok, amelyek – megvalósulásuk esetén – a semmisség fogalmi körébe tartoznak. A Csjt. 27. § (3) bekezdése a házassági vagyoni szerződés alaki követelményeként azt nem írja elő, hogy a szerződést szerkesztő jogi képviselő részére mindkét szerződő fél általi megbízást kell adni és azt sem, hogy a szerződő feleknek a jogi képviselő előtt kellene a szerződést aláírniuk. Az alperes tehát ezen tényezőkre, mint alaki érvénytelenségi okokra tévesen hivatkozik. A szerződésen lévő aláírásának a tőle származását az alperes nem vitatja és a Csjt. 27. § (3) bekezdés első fordulatóban írt alaki követelményeknek a felek kiegészítő házassági vagyoni megállapodása egyébként is megfelel. A Ptk. 217. § (1) bekezdése szerinti semmisséget eredményező alaki hiba tehát nem áll fenn.

A vonatkozó szerződés törvényellenes, jóerkölcsbe ütköző voltával kapcsolatos alperesi érvelés sem helytálló. A házassági vagyoni szerződés lényegi eleme, hogy annak tartalmát a felek a Ptk. 200. § (1) bekezdése értelmében szabadon állapíthatják meg. A Csjt. rendelkezéseitől – így többek között a 27. § (1) bekezdésétől és a 31. § (5) bekezdésében írt méltányossági arányossági klauzulától – a felek akár a teljes házassági vagyoni rendszer egésze, akár annak egyes kérdései tekintetében eltérhetnek. Kétségtelen, hogy a szerződési szabadság alapvető családvédelmi érdekeket nem sérthet, nem járhat valamelyik fél kisémmizésével, jogszabályba ütköző, azt megkerülő nem lehet. Az esetleg közös vagyon terhére létrehozott vagyonszaporulatnak a valamelyik fél különvagyonakénti elismerését vagy különvagyonba utalását azonban a törvény nem tiltja, hanem az éppen a Ptk. 200. § (1) bekezdése alá eső szerződési szabadság elvének a megvalósulását szolgálja. A Csjt. 27. § (1) bekezdése szerinti házastársi közös vagyonba tartozás vélelme és a beruházott közös vagyon megtérítendő voltának a Csjt. 31. § (2) bekezdése szerinti vélelme a felek ellentétes szerződési kikötésével szemben nem érvényesülhet. Önmagában pedig az a körülmény, hogy az egyik alvagyonból a másik alvagyonba utalás az egyik házastárs részéről ingyenes juttatást tartalmaz, nem ütközik a jóerkölcsbe. A

szerződés jóerkölcsbe ütközésének a megállapítása során nem a szerződő fél (adott esetben az alperes) érdeksérelmét, hanem azt kell vizsgálni, hogy maga a jogügylet társadalmilag elítélendő-e. Az általános társadalmi felfogással viszont nem áll szemben, ha valamelyik fél a házastársi közös vagyonát a másik házastárs különvagyonába utalja (BH 2000/12/539.). Ezért a kiegészítő házassági vagyoni szerződésnek mind a jogszabályba ütköző, mind a jóerkölcsbe ütköző voltaival - amire egyébként a fellebbezésében az alperes kifejezetten nem is hivatkozott - az alperes tévesen érvelt.

Kimerítvén az alperesi felülvizsgálati kérelemnek a semmisség fogalma körébe tartozó támadásait, az állapítható meg, hogy olyan körülményre az alperes az egész eljárás során, sőt még a felülvizsgálati kérelmében sem hivatkozott, amelyet mint semmisségi okot határidő nélkül hivatalból kellene figyelembe venni. A Ptk. 234. § (1) bekezdésének a megsértésére való alperesi hivatkozás ezért alaptalan.

III. Ami most már a felperes általi állítólagos megtévesztést illeti ez - valósága esetén - a relatív érvénytelenség fogalmi körébe tartozna (Ptk. 210. § (4) bekezdése). Ennek megfelelően érvénytelenné nyilvánításnak az a feltétele, hogy a sérelmet szenvedő fél a szerződési nyilatkozatát a Ptk. 236. § (1) vagy (2) bekezdés a) pontja szerinti határidőben megtámadja. Az alperes az életközösség 2007. március 1-jén történt megszűnésekor már felismerhette, hogy a felperes az életközösség fenntartására nem hajlandó. Ennek ellenére - bár 2008. július 3-án először - hivatkozott ugyan a felperes állítólagos, az életközösség fenntartásával kapcsolatos, megtévesztésére - a kiegészítő házassági vagyoni szerződési nyilatkozatát sem a per megindulása előtt, sem az eljárás alatt nem támadta meg, hanem - az abszolút és relatív érvénytelenség ismerveit, jogkövetkezményét vegyítve - a jogi képviselővel eljáró alperes azt sérelmezte, hogy a felperes által tagadott megtévesztő felperesi magatartást abszolút semmisségi okként az eljáró bíróságok hivatalból nem észlelték. Ilyen körülmények között - a szerződési nyilatkozata megtámadásának a hiányában - a megtámadható (de nem semmis) szerződés érvénytelenné nyilvánításának nincs helye. A Ptk. 234. § (1) bekezdése nem a megtámadható, hanem a semmis szerződésekre vonatkozik. A szerződés megtámadásának az elmaradása miatt a szerződés érvényességét az alperes nem vitathatja.

IV. Az már a szerződés értelmezésének a körébe tartozik, amire az alperes jogszabálysértés megjelölésével nem, csak tartalmilag hivatkozott, hogy a kiegészítő házassági vagyoni szerződés az együttélés alatti építkezéssel létrejött vagyonszaporulatra vonatkozik-e vagy sem. E tekintetben azonban az eljáró bíróságok részletesen megindokolták, hogy amellett is, miszerint kifejezetten

a kiegészítő házassági vagyoni jogi szerződés az együttélés alatti építkezés értéknövelő hatását külön nem nevesíti, miért kell a felek felperesi különvagyonra vonatkozó szerződési nyilatkozatot ezen értéknövekményre is kiterjedőként értékelni (elsőfokú ítélet 7. old. 5. és 6. bekezdése, másodfokú ítélet 3. oldal negyedik bekezdése).

A Ptk. 207. § (1) bekezdésében foglalt nyilatkozati elvhez és ahhoz képest, hogy az eljáró bíróságok a szerződés „időbeli hatálya” (helyesen: terjedelme, az esetleges közös vagyonnak a felperes különvagyonába utalása) körében az indokolási kötelezettségüknek megfelelően eleget tettek, a szerződési nyilatkozata újraértelmezését, annak a Legfelsőbb Bíróság általi felülmérlegelését az alperes alaptalanul kívánja.

A szerződés érvényességének és tartalmának az eljáró bíróságok általi helyes értelmezése mellett az együttélés alatti építkezés közös- vagy különvagyonból való fedezésének a felülvizsgálati kérelem elbírálása szempontjából sincs jelentősége. A házassági vagyoni jogi kiegészítő szerződésre tekintettel a Csjt. 27. § (2) bekezdése alapján, amely szerint a felek a magánjogi viszonyaikat szabadon rendezhetik, az együttélés alatti építkezés miatti vagyonszaporulatra az érvényes szerződést kellett alkalmazni, amelyet az eljáró bíróságok másként nem is értelmezhettek volna, mint ahogyan tették. Ezért az együttélés alatti építkezés mibenlétére és kiadásainak fedezésére indítványozott alperesi bizonyítás foganatosítása – a bíróságok helyes érvelése szerint – szükségtelen lett volna.

V. A V. B. személygépkocsi felperesi különvagyonba tartozását az elsőfokú bíróság igen részletesen, a per minden releváns adatára kiterjedően megindokolta (elsőfokú ítélet 4-6. old.). A másodfokú bíróság – az eljárásjogi lehetőségével élve – a Pp. 254. § (3) bekezdése alapján – az elsőfokú mérlegeléssel egyetértve – e vonatkozásban a helyes elsőfokú indokokra utalt vissza.

Az idézett részletes indokolás a Pp. 206. § (1) bekezdése szerinti mérlegelési szempontokat nem sérti, mert nem okszerűtlen, nem irratellenes és nem logikátlan. Az az alperesi hivatkozás pedig, hogy a vonatkozó elsőfokú indokolás – ami a teljes ítéleti indokolás egy jelentős részét teszi ki – hiányos, teljesen alaptalan. A Pp. 221. § (1) bekezdésének a megsértése – a kiemelkedően részletes és terjedelmes, kimerítő mérlegelési indokolás mellett – egyáltalán nem állapítható meg. A felperesi különvagyon megállapításához vezető – a Pp. 206. §-a szerinti mérlegelési szabály megtartásával – mérlegelés felülmérlegelésére pedig a felülvizsgálati eljárásban a Legfelsőbb Bíróságnak eljárásjogi lehetősége nincsen (Pp. 270. § (2) bekezdése). A jogerős ítéleti tényállás a Legfelsőbb Bíróságot köti (BH

1996/9/506.) .

A kifejtetteknek megfelelően a Legfelsőbb Bíróság a jogerős ítéletet a Pp. 275. §-a (3) bekezdése alapján hatályában fenntartotta.

A felülvizsgálati eljárás költségeiről a Legfelsőbb Bíróság a Pp. 270. § (1) bekezdése folytán alkalmazandó Pp. 78. § (1) bekezdése alapján határozott, figyelemmel a 32/2003.(VIII.22.) IM rendeletben foglaltakról is.

A le nem rótt felülvizsgálati eljárási illeték a 6/1986./VI.26./ IM rendelet 13. §-ának (1) bekezdése és 14. §-a alapján az állam terhén marad.

Budapest, 2010. november 23.

a tanács elnöke, előadó bíró, bíró.

A kiadmány hiteléül: tisztviselő